

Vakblad IP volgt de wording van de Universiteitsbibliotheek (UB) van de Universiteit van Amsterdam (UvA). Eens per kwartaal wordt een thema rondom de bouw belicht. In dit nummer deel 5: de collectie.

Van naar magazijn etalage

Project: nieuwe Universiteitsbibliotheek UvA (bit.ly/nieuweUB-UvA)

Gestart in: september 2019

Einddatum: ergens in 2024

Aantal dagen tot oplevering: circa 1100

Architect: MVSA Architects en Architectenbureau J. van Stigt

Boekenkasten met entresol.

*From the heart of this dark, evacuated campus
I can hear the library humming in the night,
a choir of authors murmuring inside their books
along the unlit, alphabetical shelves, ...*

– Books by Billy Collins

In: Poetry vol. 152, No. 1 (Apr., 1988), p. 22

Wie in 2024 de nieuwe universiteitsbibliotheek van de UvA bezoekt, vindt op de bovenste verdiepingen meer dan 6,5 kilometer aan boeken, tijdschriften en andere materialen. In de gerenoveerde zalen van de voormalige Tweede Chirurgische Kliniek, waar ooit patiënten werden verpleegd, kunnen bezoekers voortaan grasduinen in een ruime en rijke geesteswetenschappelijke collectie. Van archeologische opgravingsrapporten tot de romans van Toni Morrison, van handboeken over gebarentaal tot dichtbundels met Arabische poëzie.

Eén collectie geesteswetenschappen

De komst van de nieuwe UB op het Binnengasthuisterrein vormt het voorlopige eindpunt van een ontwikkeling die meer dan dertig jaar geleden is ingezet. Sinds de jaren negentig van de vorige eeuw zijn de tientallen oplei-

Wilma Goossen

Afdelingshoofd
Binnenstad/dienst-
eigenaar Klanten-
service bij de UvA

dingsbibliotheek van de Universiteit van Amsterdam, de zogenaamde instuutbibliotheek, langzaam maar zeker samengevoegd tot faculteitsbibliotheek. Een karakteristiek onderdeel in het huisvestingsbeleid van de UvA is de situering van een bibliotheekvoorziening op elk van de vier stadscampussen.

In 2024 wordt een laatste stap gezet in de totstandkoming van één collectie geesteswetenschappen op de stadscampus voor geesteswetenschappen: het Universiteitskwartier. De collecties van de bibliotheek van het P.C. Hooft-huis (circa 150.000 banden) en van de UB Singel (100.000 banden) worden dan samengevoegd en 'ingehuisd' in de nieuwe UB. Ook de bibliotheek van het Centre for Latin American Research and Documentation (CEDLA) zal in het nieuwe pand worden ondergebracht. Voor erfgoedcollecties kunnen medewerkers, studenten en bezo-

kers terecht bij het op een steenworp afstand gelegen Allard Pierson.

Aantrekkelijk presenteren

In de nieuwe bibliotheek wordt de collectie geesteswetenschappen zichtbaarder dan voorheen. Waar de collectie op de huidige locaties vooral in magazijnopstelling staat, kent de nieuwe UB boekenwanden tot aan het plafond. In de 22 voormalige ziekenzalen zijn entresols aangebracht, zodat ook de allerhoogste planken bereikbaar zijn. In het midden van de zalen bevinden zich studieplekken die riant uitzicht bieden op de gevulde boekenkasten.

Bij het ontwerp van de boekenkasten is rekening gehouden met de wens om collecties zo aantrekkelijk mogelijk te presenteren. Speciaal ontworpen vakken in de kast, voorzien van verlichting, maken het presenteren van het omslag van boeken eenvoudiger. Een deel van de collectie wordt in twee

ruimtes in het nieuwbouwweddeelte van de nieuwe UB geplaatst in een meer traditionele opstelling. Deze ruimtes zijn flexibel ingericht. Door het al aanwezig zijn van de nodige aansluitingen kunnen boekenkasten hier in de toekomst, indien nodig, plaatsmaken voor studieplekken.

Invloed van de digitalisering

Ook na de verhuizing zal de open collectie in beweging blijven. De digitalisering van de informatievoorziening neemt ook voor de geesteswetenschappen een steeds grotere vlucht, niet alleen voor tijdschriften, maar in toenemende mate ook voor boeken. De aanschaf van fysieke monografieën daalt gestaag, terwijl die van e-books juist groeit. De coronaperiode heeft hier een extra stimulerende rol in gespeeld omdat door de sluiting van bibliotheeklocaties de online beschikbaarheid van materiaal opeens heel belangrijk werd. Deze ontwikkeling heeft onmiskenbaar gevolgen voor de samenstelling en het gebruik van de open collecties. Met de groeiende digitale beschikbaarheid van wetenschappelijke informatie en de snelle levering van gedrukt materiaal op een afhaalpunt naar keuze, bezoeken docenten, onderzoekers en

studenten steeds minder vaak de open opstelling. Het beschikbaar stellen van boeken in open opstelling wordt in toenemende mate meer een keuze dan een noodzaak.

Uitgangspunten open collectie

De invloed van de digitalisering op de samenstelling en het gebruik van de open collectie is eind 2021 onderwerp van gesprek geweest tussen de UB en de Faculteit der Geesteswetenschappen (FGw). Gemeenschappelijk zijn de volgende uitgangspunten opgesteld die als richtsnoer dienen voor het beheer en de samenstelling van de open collectie in de komende jaren:

> Focus van de open collectie op onderwijs

Een actuele collectie die aansluit bij het courante onderwijs kan (aankomende) studenten inspireren, prikkelen en uitnodigen tot verdieping. Ze draagt daarmee bij aan de academische vorming en ontwikkeling van studenten. Het zijn tenslotte juist studenten die vele uren in de bibliotheek doorbrengen. Delen van de collectie waarvan duidelijk is dat ze niet of nauwelijks meer bijdragen aan het onderwijs, worden op termijn verplaatst naar het depot.

‘De aanschaf van fysieke monografieën daalt gestaag, terwijl die van e-books groeit. De coronaperiode heeft hier een stimulerende rol in gespeeld’

Ook zal met de open opgestelde collectie nadrukkelijker aansluiting worden gezocht bij de onderwijsvisie van de UvA, waarin onderwerpen als interdisciplinariteit, diversiteit, globalisering en vaardighedenonderwijs centraal staan.

> Onderzoekscollecties

Voor vakgebieden waar duidelijk is dat onderzoekers, docenten, studenten en andere bezoekers regelmatig met publicaties op locatie zelf werken (met name kunstgeschiedenis, oude en middeleeuwse geschiedenis, klassieke talen en archeologie), is gekozen om een ruimere onderzoekscollectie aan te houden. De collecties van kunstgeschiedenis en klassieke talen worden op de – naar verwachting wat rustiger – derde verdieping van het gebouw geplaatst. Bij deze collecties komen raadpleegplekken met voldoende ruimte voor onderzoekers om er te kunnen werken. In overleg met de staf van de betrokken opleidingen zullen de twee huidige ‘bronnenkamers’ (op de locaties P.C. Hoofthuis en UB Singel) worden omgevormd tot één bronnenkamer-nieuwe stijl, waar historische bronnen op het gebied van oude en middeleeuwse geschiedenis kunnen worden bestudeerd. Ook is de zaal geschikt voor onderwijs waarbij gebruik van de aanwezige bronnen en ondersteunende materialen noodzakelijk is.

> Aandacht voor het presenteren van UvA-onderwijs en -onderzoek

In de open collectie zal meer dan voorheen aandacht worden besteed aan het presenteren van UvA-onderwijs en -onderzoek, met name van onderwijs en onderzoek binnen de FGw. Publicaties van medewerkers zullen in gedrukte vorm in de open collecties beschikbaar worden gesteld. Met de faculteit zijn inmiddels ook gesprekken gestart om met elkaar te gaan kijken naar het inrichten van een of meerdere ruimtes in de nieuwe UB rondom geesteswetenschappelijk thema's met behulp van materialen uit de collectie.

Bovenstaande uitgangspunten vormen de blauwdruk voor de ontwikkeling van de open opstelling voor de langere termijn. Veel punten vragen nog om nadere uitwerking, maar de eerste stappen zijn gezet. <

Studiezaal met collectie.